

TEMATSKO PLANIRANJE U DEČJEM VRTIĆU

- Osnovni delovi programa: ciljevi, interesovanja i potrebe, teme
- Načini vođenja dokumentacije
- Životne teme , potrebe dece i odraslih – kako se planira: osnovne dimenzije planiranja
- Kriterijumi za procenjivanje kvaliteta rada

OSNOVNI DELOVI PROGRAMA: CILJEVI, INTERESOVANJA I POTREBE, TEME

Ciljevi

➤ Kratkoročni i dugoročni –odnose se na sve uzraste vrtića i na filozofiju programa u celini →veoma su opšti i ima ih 7:

1. Individualnost
2. Samostalnost
3. Očuvanje zdravlja i podsticanje telesnog razvoja deteta
4. Kreativnost
5. Društvenost
6. Emocionalna stabilnost i svest o sebi
7. Sticanje znanja i umenja

- dileme vaspitača →sopstvena očekivanja→značenja skrivena pod isti imenom→potrebno ih je konkretizovati i videti šta zapravo u stvarnosti znače
- **Zadatak za vežbu** : pripremiti listu sa ciljevima programa u nekom delu svoje radne sobe; posle svake realizovane aktivnosti uporediti cilj koji se neposredno koristio sa željenom listom ciljeva→tako se osvešćuje pravo značenje ciljeva i značenje koje postoji u upotrebi
- **Zaključak** : ciljeve treba definisati sa aspekta prakse a ne kao deklarativnu listu

- ciljeve treba tretirati u kompletu → jedan drugog ne isključuju već se kombinuju više njih istovremeno → ne mogu se veštački odvajati i podjednako su važni
- u zavisnosti od pojedinih uslova, grupe, zamisli vaspitača i momenta planiranja, neki mogu biti dominantniji
- **INDIVIDUALNOST** – osnovni cilj koji znači obezbeđivanje uslova u kojima će svako dete moći nesmetano da ispolji, prepozna i razvija svoje prirodne, autentične sposobnosti i sklonosti
- glavni ishod tematskog načina planiranja treba da bude **DETE KAO INDIVIDUA SA SVOJIM OSOBENOSTIMA**

Samostalnost

- ✓ Formiranje kulturno – higijenskih navika
- ✓ Radnih navika
- ✓ Samostalno korišćenje stvari i predmeta iz neposredne okoline
- ✓ Sposobnost da se napravi izbor ideja, igara, sredstava i samostalno organizovanje igre
- ✓ Umešnost u korišćenju svih prostora vrtića
- ✓ Rešavanje konflikata uz minimalnu pomoć odraslih
- ✓ Samostalnost prilikom rešavanja (ne samo praktičnih nego i misaonih problema) negovanje originalnosti, samostalno nalaženje argumanata)

Očuvanje zdravlja i podsticanje telesnog razvoja deteta

- ✓ Zadovoljavanje osnovnih dečjih potreba za hranom, snom, odmorom, boravkom na svežem vazduhu
- ✓ Obezbeđenje preventivne zdravstvene zaštite u saradnji sa zdravstvenim osobljem
- ✓ Podsticanje razvoja motorike, razvoj prirodnih oblika kretanja (hodanje, trčanje, puzanje)
- ✓ Podsticanje razvoja bio-motoričkih sposobnosti(snage, brzine, spretnosti, okretnosti)
- ✓ Osposobljavanje za orijentaciju tela u prostoru
- ✓ Razvoj osećaja za ritam i usklađivanje ritma i pokreta
- ✓ Prevencija deformiteta

Kreativnost

- ✓ stvaralačko izražavanje i podsticanje ekspresije kroz pokret, govor, likovni, dramski i muzički medij
- ✓ iznalaženje i produkcija novog i neobičnog u bilo kom domenu stvaranja
- ✓ negovanje originalnog pristupanja problemima i pronalaženje različitih načina i strategija za njihovo rešavanje (u igri, svakodnevnom životu, u radu sa sadržajima iz umetnosti, naučnih disciplina, sportsko žrekreativnog i drugih domena)

Društvenost

- ✓ razvijanje osećanja pripadnosti grupi
- ✓ poštovanje drugih (razumevanje i uvažavanje potreba, osećanja, ponašanja)
- ✓ negovanje saradničkog ponašanja (dogovori, tolerancija) i zajedničko rešavanje konflikata
- ✓ stvaranje i prihvatanje određenih pravila ponašanja i dogovora (u različitim sredinama i situacijama)
- ✓ negovanje slobodne komunikacije sa decom i odraslima

Emocionalna stabilnost i svest o sebi

- ✓ upoznavanje sa mogućnostima i granicama sopstvenog tela i ličnosti
- ✓ negovanje doživljaja sebe kao jedinstvene i neponovljive ličnosti
- ✓ uočavanje kontinuiteta sopstvene ličnosti u različitim stanjima i fazama razvoja (identifikovanje različitih emocija)
- ✓ razvijanje samopouzdanja, poverenja u sopstveno mišljenje
- ✓ ispoljavanje i razumevanje svih vrsta emocija
- ✓ odlaganje potreba i prihvatanje neuspeha

Sticanje znanja i umenja

- ✓ podržavanje prirodne motivacije i radoznalosti koju deca poseduju
- ✓ otkrivanje različitih načina sticanja znanja kroz aktivno samostalno dolaženje do odgovora
- ✓ otkrivanje načina povezivanja i sređivanja informacija, različitih tipova sadržaja i iskustava na više različitih načina
- ✓ primena stečenih znanja u novim situacijama
- ✓ otkrivanje uzročno-posledičnih odnosa među stvarima i pojavama
- ✓ sticanje osnovnih pojmova o svetu koji dete okružuje

Pojedinačni ciljevi

- ✓ kratkoročni ciljevi koji se koriste u svakodnevnom radu
- ✓ dobijaju se analizom neposredno ispoljenih potreba i interesovanja dece, vaspitača i roditelja
- ✓ oni pokrivaju period trajanja jedne teme i dnevno planiranje → ciljevi su raznovrsni
- ✓ kratkoročni ciljevi se vezuju za pojmove :
 - potrebe
 - interesovanja
 - “životne teme “ dece

Interesovanja i potrebe

- interesovanja i pitanja predškolske dece su varijabilna → neka su površna i kratkotrajna, neka duža i temeljna → ona su od veće važnosti za tematsko planiranje
- vaspitač mora uložiti pedagoški i psihološki napor da se interesovanja koja postoje pronađu, podstaknu i dalje razviju jer sa sobom nose motivaciju za rad
- od “tema “ do “životnih tema “ → sačinjava se analiza potreba
- “životna tema “ je skup dugotrajnih interesovanja za određeni sadržaj koja su odraz želje ili potrebe za razrešavanjem bazičnih životnih i razvojnih problema

➤ “ Životna tema “ NIJE :

- Tema koju vaspitač sam bira i sadržaje organizuje na osnovu unapred izabranih ciljeva
- To nije ni trenutno ispoljeno interesovanje od strane pojedinaca ili grupe dece, koje se samo po sebi pojavljuje i gubi u toku kraćih vremenskih perioda(u toku dana pojavi se pa ga nema mesec dana)
- Nije jednostavan skup sadržaja i aktivnosti za rad_ ona iz asebe mora da ima razrešenje određene potrebe koja stoji u njenoj osnovi i koja je čini aktuelnom u toku dužeg vremenskog perioda
- Na izgled isti sadržaji mogu biti odraz sasvim različitih potreba i oni tada pripadaju različitim temama → to razlikuje ovaj način rada od improvizacije → nije sistem rada u kome se radi “ ono što deca hoće” već se radi o tome da se PEDAGOŠKI MOMENAT POMERA NA TEREN I SADRŽAJ KOJI JE DECI BLIZAK → učenje je proces uzajamne razmene ideja , znanja, veština i uloga

Teme

- srodni sadržaji koji se mogu grupisati u jednu zajedničku smisaonu celinu
- možemo ih dobiti :
 - ✓ uz pomoć roditelja
 - ✓ uz pomoć same dece
 - ✓ korišćenjem posmatranja i beležaka vaspitača
 - ✓ analizom širih društvenih događajako ji bi mogli uticati na dečja interesovanja
- pažnja se mora obratiti na tzv. "nepostojeće teme" - ona materija koju deca svesni ili nesvesno izbegavaju jer se takvih tema boje, nemaju dovoljno sposobnosti da se sa njima suoče, ne umeju da ih artikulišu iako ih zanimaju, boje se da ih prikažu odraslima

ŽIVOTNE TEME

- bazičnije, temeljnije i važnije od drugih
- pojavljuju se u svakoj generaciji, nose visok nivo motivacije, duže traju, deca su njima zadovoljna jer "leže" na njihovim potrebama
- odraz dečijeg načina življenja
- analiza potreba i konteksta u kome se dato interesovanje pojavilo daje pregled potreba koje stoje u osnovi takvih interesovanja → odluku o tome kakva treba da izgleda naša v-o aktivnost i kakva su iskustva deci naročito potrebna u odnosu na postojeće probleme i pitanja

POTREBE DECE I ODRASLIH

- rezultati istraživanja ukazuju da deca i vaspitači u vrtiću imaju problema sa realizacijom sopstvenih potreba → osim cele skale zajedničkih potreba postoje i potrebe koje se direktno suprotstavljaju:

Potrebe dece	Potrebe vaspitača
za kretanjem	za mirovanjem
promenom i slobodnim izborom aktivnosti	da deca drže pažnju na planiranoj aktivnosti
galamom i bukom	za tišinom
povremenim destruktivnim ponašanjem	za čuvanjem igračaka i materijala
negiranjem pravila koja definiše vaspitač	da deca poštuju pravila grupnog življenja
stalnim odgovorima na postavljena pitanja	za ćutanjem
izlaskom u druge sredine i za posetama	da se rad odvija u vaspitnoj sobi
da se igraju aktivnih igara	da se pasiviziraju

KAKO SE PLANIRA

- dugoročna linija planiranja – odnosi se na 7 opštih ciljeva
- kratkoročna linija planiranja – odnosi se na rad sa jednom “životnom temom “
- vremenska dimenzija i sadržaji variraju- tema može trajati od 3 dana do 2 meseca; sadržaji mogu biti najraznovrsniji
- tema se realizuje uz dogovor dece, vaspitača i roditelja dok za nju postoji interesovanje
- nije moguće unapred dati skup tema koje će se realizovati sa decom u toku celog meseca ili duže

Osnovne dimenzije planiranja

- vaspitaču su na raspolaganju trenutna interesovanja dece (“tema “ dobijena od same dece, roditelja ili posmatranjem)
- u dolasku do životne teme mora da otkrije koja se temeljnija potreba krije iza dečjih sadržaja
- ne može biti siguran da je tačno procenio sve elemente, zato pravi PREDLOG određenih aktivnosti i sadržaja i prati dalje šta je suštinsko interesovanje koje stoji iza te teme
- Kada potvrdi procenu zajedno sa decom pravi predlog dalje realizacije

Početak rada na temi

- posle određivanja “životne teme “ i potreba koje stoje iza nje, vaspitač razmatra **kontekst življenja cele grupe dece, posmatra sve ciljeve i rad koji je prethodio ovoj temi**
- dalje proširuje dečje iskustvo dodajući svoje predloge za dalji rad → onda kada deca više ne znaju kako sama da dalje razviju aktivnost
- pogrešno je poći isključivo od želja i mogućnosti dece(interesovanja široka, mogućnosti male)
- pogrešno poći isključivo od ideja vaspitača jer nema pozitivnog ishoda

Kako prepoznati kraj jedne teme

- nastaje onda kada ni uz kakve inicijative(ni dece ni vaspitača), niti variranja niti obogaćivanja ne postoji nikakvo interesovanje za temu→ona može preći u neku drugu temu i drugi cilj
- ukoliko je poteba dece za temom dugotrajnija ne treba žuriti sa njenim završavanjemvaspitač uvek mora da ima nekoliko tema koje se istovremeno odigravaju :neke od njih se tek rađaju, sa jednom ili dve se trenutno radi, neke su na zalasku

Specifičnosti uzrasta

- deca 3 do 5 godina – interesovanja kratkotrajnija i više podložna uticajima dnevnih dešavanja i neposrednom delovanju sredine koja ih okružuje
- samu temu teže je dobiti nego u radu sa starijom decom jer je komunikacija sužena
- teško verbalizuju svoje potrebe; rad na određenoj temi je kraći nego u starijim grupama, repertoar iskustva siromašniji
- Zadatak vaspitača je teži jer treba mlađu decu da nauče da se bore za svoju ideju, da istraju u pokušavanjima i prvim organizacionim idejama

NAČINI VOĐENJA DOKUMENTACIJE

- sledi ideju cikličnog načina planiranja (malo se isplanira, pa se posmatra, pa se opet malo isplanira, pa prati reakcija...)→ne treba da bude striktno propisan
- knjiga treba da ima formu dnevnika u koju vaspitač zapisuje sve što mu je u vezi sa grupom dece bitno za dalji proces planiranja: sadržaje i opaske pri posmatranju, razloge zbog kojih se odlučuje na sledeći korak
- dokumentacija treba da bude odraz događanja u grupi dece i da prati spontani tok događaja

PRVA VARIJANTA

- posle analize potreba i interesovanja i opisivanja razloga zbog kojih je odabrao određenu temu vaspitač počinje da tematski plan piše sasvim okvirno i ne mnogo unapred → tematski plan više liči na zbirku ideja nego na opis cele teme → u njemu se takođe nalazi saradnja sa roditeljima i planirani kompleks fizičkih vežbi
- dnevna evaluacija koja je u formi realizacije (ono što se u toku dana dešavalo u grupi)vodi se veoma iscrpno
- posle svakih nedelju dana pravi se rezime rada u grupi i saradnje sa roditeljima

DRUGA VARIJANTA

- posle izabrane ideje vaspitač planira određeni broj sadržaja koje nudi deci → odmah piše kako je to realizovano u grupi i šta su smernice za njegov dalji rad i koji su predlozi njegovi a koji dečiji
- dnevno planiranje sažetije je od tematskog plana
- u njemu se samo taksativno navode tematski sadržaji koji će se raditi (to je plan a ne realizacija)
- tematska realizacija se piše na kraju svake teme
- obavezno saradnja sa roditeljima koja se piše u delu tematskog plana, pa realizacija te celine, zatim opet sledeći korak u saradnji a rezime saradnje svodi se na kraju tematskog plana
- pogodnije za planiranje u starijim grupama → učešće dece veće i teme duže traju

TREĆA VARIJANTA

- ista je kao druga , uz dopunu: rezimiranje v-o rada posle određenih, dužih perioda (tromesečni i godišnji rezime sopstvenog rada) i upoređivanje realizovanog sa 7 polaznih opštih ciljeva

PRIMER STRUKTURE (varijanta 2) jednog načina planiranja :

- ✓ šta sve treba pisati u jednom tematskom planu?

Uvodni deo :

- Način dolaženja do teme (čija je, kako se došlo do nje)
- Kriterijumi na osnovu kojih se došlo do podatka o tome da je to zaista “životna tema “
- Analiza potreba koje deca imaju i koje stoje u osnovi interesovanja za određenu temu

VASPITAČ	DECA	RODITELJI
ciljevi aktivnosti sadržaji	ideje sadržaji dečji projekti i ciljevi zajednički razrađeni projekti i sadržaji	ideje sadržaji projekti ciljevi
Faze zajedničke realizacije: realizovanih aktivnosti, nivo strukturirana, atmosferu	zabeležiti ostvarene ciljeve, učešća vaspitača, dece i i opšte utiske o zajedničkoj	pravce širenja teme, opis roditelja, kako je bila sredina realizaciji
Predlog novih sadržaja i Vaspitači ciljevi sadržaji	ciljeva u okviru iste teme Deca ideje	Roditelji sadržaji ideje mali projekti
REALIZACIJA DELA TEME I	OPIS UČEŠĆA DECE I	RODITELJA
NOVA TEMA ILI NOVI CIKLUS	SADRŽAJA I CILJEVA IZ	STARE TEME

Kriterijumi za procenjivanje kvaliteta rada

1. Procena tematskog plana

- plan može da se piše u nekoliko varijanti → bitno je da se u planu (tematskom ili dnevnom) tačno vidi šta je bio čiji interes i ideja i iz kojih razloga su odabrane baš takve aktivnosti
- mora postojati obrazloženje u kome se nalazi analiza potreba dece i konteksta grupe
- treba da se vidi raznovrsnost i veliki broj sadržaja koji će biti alternativno deci ponuđeni
- treba da se nasluti koje su aktivnosti namenjene grupi dece, pojedincima, grupi roditelja, pojedinim roditeljima

2.Procena neposredne realizacije

- a) Uže obrazovni aspekt – na koji način deca stiču znanja i kakvog su ona kvaliteta i prirode
- b) Način ostvarivanja demokratičnosti u grupi – način rada i interakcije u grupi dece, stepen poštovanja slobode i izbora, stepen zrelosti i samostalnosti grupe i pojedinaca
- c) Da li se u samoj grupi oseti da je tema koja decu zanima zaista “životna tema “ da li postoji koherencija među sadržajima
- d) Socijalno – emocionalni aspekt –da li se deca druže, dobro osećaju, da li su zadovoljna, da li vaspitač neguje atmosferu društvenosti

3.Procena kvaliteta saradnje sa roditeljima

- aktivno učešće roditelja u svim fazama realizacije programa
- procena elastičnosti i adekvatnosti ponuđenih formi saradnje → mora se napraviti veći broj ponuda – modela
- kvalitet komunikacije sa roditeljima
- specifični aspekti : razne situacije u vrtiću